

Vår ref. (saksnr.):
20/1360 - 3

Byrådets sak nr.:
03/20

Vedtaksdato:
05.02.2020

Ny 420 KV Kraftledning Hamang - Bærum - Smestad. Konesjonssøknad. Oslo kommunes uttalelse

Saksfremstilling:

Det vises til brev datert 23.08.2019 fra NVE vedrørende ovennevnte med frist for uttalelse satt til 01.11.2019. I vårt brev av 30.09.2019 ber vi om utvidet frist til 03.01.2020. Medio desember var vi i kontakt med Bærum kommune hvor vi ble kjent med at NVE har gitt utsatt frist for kommunens uttalelse til 07.02.2020. I vårt brev av 17.12.2019 søkes det om utvidet frist satt til 07.02.2020. NVE bekrefter i e-post datert 19.12.2019 at Oslo kommune får utsatt frist til 07.02.2020.

Vedtakskompetanse:

Myndighet til å avgi uttalelse til plan- og utbyggingssaker er av Oslo bystyre delegert til byrådet med videre delegering til byråden for byutvikling, jamfør byrådets vedtak av 03.07.2001, sak 1360, jamfør bystyrets vedtak av 30.05.2001, sak 218.

Vedtak/Oslo kommunes uttalelse:

Konklusjon

I bystyrets uttalelse 28.02.2013 (sak 73) til Statnetts forslag til Nettplan Stor-Oslo fremgår blant annet følgende: «Videre må linjen som kommer fra Sylling via Bærum til Smestad, og som går tett på boligbebyggelse både i Bærum og Oslo, kables ved oppgradering.» Dette er fulgt opp i gjeldende kommuneplanens arealdel (vedtatt av bystyret 23.09.2015) der det i retningslinje til planbestemmelse § 17.2 Hensynssone omforming H-820-1 og H-820-2 (jamfør plan- og bygningsloven § 11-8 e) heter: «Ved fornyelse/ oppgradering av høyspentlinjer i regional- og sentralnettet, innenfor områder avgrenset med hensynssone H-820-1, bør disse legges i jordkabel.» Kommunen viser også til kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingsstrategi (Vår by, vår framtid – Kommuneplan for Oslo 2018, vedtatt av bystyret 30.01.2019 sak 6) som grunnlag for vår uttalelse.

Oslo kommune mener alternativet med kabel i tunnel vil kunne gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster i form av økt trivsel for et stort antall beboere, økte eiendomsverdier, forbedret grønnstruktur, forbedret naturmiljø, økt forsyningssikkerhet, utbyggingsmuligheter i et langsiktig perspektiv samt mer effektiv og formålstjenlig bruk av de kommunale arealene. Kommunen er ikke bare opptatt av å tilrettelegge for boligbygging og fortetting, men ønsker også å styrke den blågrønne strukturen i byggesonen og sikre gode nærmiljøkvaliteter overalt i byen (se side 47 – 51 i kommuneplanens samfunnsdel). Tunnelalternativets samfunnsøkonomiske gevinster er i liten grad prissatt og vektlagt i konsesjonssøknaden. Oslo kommune mener de samfunnsøkonomiske gevinstene ved tunnelalternativet er større enn besparelsen i utbyggingskostnader dersom luftalternativet hadde blitt valgt.

Oslo kommune er godt kjent med statens kabelpolicy hvor det fremgår at det kan vurderes bruk av kabel dersom luftledning medfører store ulemper for bomiljø i områder med arealknapphet og der kabel vil kunne gi vesentlig bedre totalløsning. Luftledningsalternativet går gjennom befolkningstette områder i hovedstadens byggesone. Oslo kommune er av den oppfatning at statens kriterier for bruk av kabel oppfylles i denne saken.

Etter en samlet vurdering og i medhold av tidligere vedtak til Nettpplan Stor-Oslo, retningslinjer i kommuneplanens arealdel og kommuneplanens samfunnsdel, mener Oslo kommune at den foreslåtte tunnelloøsningen er den beste av de foreliggende alternativene. Oslo kommune mener kabel lagt i tunnel fra Bærum til Smestad, gir den beste totalløsningen i slike befolkningstette områder på lik linje med tunnelene NVE har gitt konsesjon for mellom Smestad og Sogn samt mellom Sogn og Ulven.

Oslo kommune fremmer innsigelse til luftledningsalternativet. Dersom NVE likevel mener det er dette alternativet som bør gis konsesjon, ber Oslo kommune om at det før eventuell konsesjon gis, utarbeides og høres tilleggsutredninger inneholdende illustrasjoner av nær- og fjernvirkning av maste plasseringene og muffestasjonen, vurdering av lokalklima ved mastene, vurdering av kvaliteten for opphold og rekreasjon i hele traseen, registrering av automatisk fredete kulturminner i traseen, beregning av støyvirkning fra luftledningene, samfunnsøkonomiske analyser av luft- og kabelalternativet der alle relevante forhold prissettes og vektlegges så langt det lar seg gjøre samt utrede driftsstabilitet/forsyningssikkerhet for de to alternativene.

Flere store infrastrukturtiltak i tunnel er under planlegging i Oslo Vest. Oslo kommune savner en redegjørelse der foreliggende prosjekt er sett i sammenheng med andre infrastrukturtiltak. Oslo kommune arbeider med ny vannforsyning fra Holsfjorden i Lier mens el-forsyningen kommer fra Sylling i Lier. Detaljregulering for ny vannforsyning med vannbehandlingsanlegg på Huseby ble vedtatt av bystyret 13.11.2019. For å unngå konflikter i gjennomføringen av de to forsyningsfremføringene, har Vann- og avløpsetaten og Statnett hatt et tett samarbeid som ønskes videreført.

Nærmere om tunnelalternativet

Alternativet med kabel i tunnel vil kunne gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster i form av økt trivsel for et stort antall beboere, økte eiendomsverdier og mer effektiv og formålstjenlig bruk av de kommunale arealene. Gevinstene er i liten grad forsøkt tallfestet i Statnetts konsesjonssøknad.

Tunnelalternativet innebærer en anleggsfase på 2,5 år med betydelig belastning på nærmiljøet ved Lysejordet. Nærmiljøet vil oppleve støy og støv fra transport av tunnelmasser, rystelser i forbindelse med sprengning, støy fra vifter ved tunnelåpningene. 200 000 m² stein fra tunnelen skal transporteres ut via Vækerøveien og Ring 3, noe som innebærer opptil 105 lastebillass daglig i 80-105 arbeidsuker. Det foreligger to alternativer til tunnelpåhogg ved Lysejordet der det øvre alternativet beslaglegger minst plass, men gir lenger anleggstid og mer støy for boligene.

I figur 46 på side 70 i konsesjonssøknaden er det vist en rik edellauvskog av viktig verdi (B-lokalitet) på nedsiden av boligbebyggelsen langs Kvernveien. Statnett foreslår tunnelpåhogg for det nedre tverrslagsalternativet lokalisert i utkanten av denne edellauvskogen. I verdikartet på side 69 i søknaden er denne edellauvskogen ikke angitt med noe verdi. Oslo kommune mener dette er uriktig beskrivelse, da naturverdiene her er betydelige og de er sikret i kommunedelplan for Lysakervassdraget, stadfestet av Klima- og miljødepartementet 06.09.2017. Oslo kommune mener likevel nedre alternativ samlet sett er å foretrekke da det gir minst negative konsekvenser for nærmiljøet. Oslo kommune ber om at det i konsesjonsvedtaket stilles krav om grundig registrering av naturverdiene i området. I det videre arbeid med nedre alternativ må disse naturverdiene ivaretas på best mulig måte ved at tunnelinnslaget søkes plassert med minst mulig inngrep i den rike edellauvskogen. Området må etter anleggsperioden er over, istandsettes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand i tett samarbeid med Bymiljøetaten. Det må i den forbindelse utarbeides en strategi for revegetering av Lysejordet som utarbeides av blant annet botanikere/biologer slik at revegetering ikke virker negativt på naturmangfoldet.

Oslo kommune forutsetter at gjeldende forskrifter og retningslinjer hva gjelder støy og luftforurensning overholdes fullt ut og nødvendige avbøtende tiltak planlegges og gjennomføres i samarbeid med blant annet bydelen. Oslo kommune forutsetter at trafiksikkerheten i anleggsperioden ivaretas på best mulig måte og nødvendige sikringstiltak avklares i samarbeid med blant annet bydelen og Bymiljøetaten.

Tiltak på Lysejordet vil også medføre inngrep som kan komme i konflikt med uregistrerte automatisk fredete kulturminner. Funn i nærområdet viser at det er potensial for kulturminner både fra eldre steinalder og fra senere tiders jordbruksbosetning. Derfor kreves arkeologisk registrering før det kan gis en endelig uttalelse i saken. Registreringsoppgaven må meldes Byantikvaren og eventuelle inngrep i automatisk fredete kulturminner krever tillatelse fra Riksantikvaren. Konsekvensutredningsrapporten dekker nyere tids kulturminner tilfredsstillende. Fjerning av luftspenn vil virke positivt på opplevelsen av kulturmiljøene langs traseen.

Tunnelalternativet innebærer at dagens luftledning med master fjernes, noe som åpner muligheter for å styrke grønnstrukturen samt forbedre tilgjengeligheten og opplevelsesverdien for gående og syklende i denne delen av byen. Fjerning av luftledningen gir mulighet for en grønn forbindelse fra Montebello stasjon til Mærradalen. På vestsiden av Mærradalen vil fjerning av luftledning øke opplevelsesverdien og oppholdskvaliteten på felles grønne uteareal for de etablerte boligområdene der (Ullerntoppen med videre).

Selv om det etter gjeldende arealplaner kan virke lite realistisk med omfattende nybygging i dagens byggeforbudssone, kan en frigjøring av traseen åpne muligheten for en annen bebyggelses- og grønnstruktur i et langsiktig perspektiv.

Nærmere om luftledningsalternativet

Mastene forutsettes plassert der de eksisterende mastene står og Statnett ønsker å bygge dette alternativet fordi kostnadene er vesentlig lavere enn et alternativ med kabel i bakken. Mastetyper er utviklet spesielt for bynære strøk og skiller seg fra de tradisjonelle mastene ved at de fremstår som massive rørsøyler med radius opp mot 1 900 mm ved foten. Statnett mener at deres standard 420 kV mast ikke er aktuell, blant annet fordi traversen er 6,5 meter bredere enn eksisterende master. Utformingen med større høyde og trekantoppheng på faselinene gir mindre magnetfelt. Mens dagens master i snitt er 21 meter høye vil den nye typen master være 38 meter høye i gjennomsnitt. Ny luftledning gir dermed nesten dobbelt så høye master med tilsvarende større synlighet i landskapet og oppleves av mange også som visuell forurensning.

Oslo kommunes gjeldende høyhusstrategi ble vedtatt 22.06.2005, sak 295. Strategien innebærer at det i 10 definerte områder i byggesonen kan tillates byggehøyder i intervallet 28 – 42 meter med unntak av Bjørvika, Grønland, Vaterland der høyder utover 42 meter kan vurderes. I kommuneplan 2015, vedtatt av bystyret 23.09.2015 er ovennevnte intervall justert til 30 - 42. Det stilles krav til utredning av nær- og fjernvirkning og lokalklima ved forslag i disse områdene om byggehøyder innenfor dette intervallet. Utenfor de 10 områdene er øvre tillatte byggehøyde 30 meter. Luftledningsalternativet innebærer etablering av 12 master i 38 meters høyde bare i Oslo. Flere av mastene vil ha en eksponert plassering på tvers av markante åsrygger som kan ses fra store deler av Oslo som danner en grønn identitetsskapende innramming av byen. Den foreslåtte muffestasjonen i ca. 10 meters høyde på oversiden av t-banestasjonen på Montebello, vil også ha betydelige negativ visuell innvirkning på omgivelsene der mange mennesker bor og oppholder seg. I sammenstillingstabellen for landskapsvirkninger på side 78 i konsesjonssøknaden, er det for Smestad angitt lik virkning på landskapet. Dette mener Oslo kommune ikke kan være riktig da luftledningsalternativet har ruvende master og muffestasjon i området mens tunnelalternativet ikke er synlig på overflaten. Oslo kommune mener det er en betydelig mangel ved foreliggende beslutningsunderlag at de visuelle nær- og fjernvirkningene av mastene ikke er tilfredsstillende belyst og vektlagt.

Luftledningstraseen går hovedsakelig gjennom etablerte boligområder både i Bærum og i Oslo, men berører også nasjonalt viktige naturområder ved kryssing av de to dalførene Lysakerelva og Mærradalen. Oslo kommune mener inngrep i disse naturområdene må minimeres så langt det er mulig. I sammenstillingstabellen for konsekvenser for naturmiljø (side 70 i konsesjonssøknaden), er det angitt liten forskjell mellom luft- og tunnelalternativene. Oslo kommune er ikke enige i denne vurderingen og mener at forskjellene mellom de to alternativene hva gjelder naturmiljø er betydelige til fordel for tunnelalternativet. I den videre behandling av konsesjonssøknaden må virkningene for naturmiljø vurderes på nytt.

Dersom luftledningstrasé mot formodning vil avvike fra den eksisterende, må det inngås avtaler med Eiendoms- og byfornyelsesetaten som representerer Oslo kommune som grunneier.

Dagens luftledning begrenser bruken av kommunalt eide friområder og skolearealer ved Lysejordet. Her vil nye og høyere master med luftledning være ytterligere uheldig. Nærmiljøkonsekvenser er generelt sett ikke tilfredsstillende belyst, herunder kvaliteten for opphold og rekreasjon i hele traseen der luftledningen foreslås å gå.

Spørsmål om høyspentledninger og barnas helse er et stadig tilbakevendende fenomen ved Lysejordet skole. Sintef utarbeidet i 2006 en rapport som konkluderer med at magnetfeltet ikke innebærer noen risiko, men det ble likevel valgt å rive et bygg og bygge nytt lengre sør i 2008-2009. Også skolegården og et aktivitetsområde ble flyttet vekk fra høyspentledningene. Med ny og kraftigere luftledning må det påregnes at bekymringer og usikkerhet vil øke i omfang. Vitenskapelig usikkerhet gjør at man ikke fullstendig kan utelukke sammenhenger mellom magnetfelt og negative helseeffekter. Befolkningens helse er ikke vurdert som relevant tema for konsekvensutredning fordi grenseverdiene ikke overskrides. Oslo kommune mener utredningene må gi svar på

hvilken helserisiko høyspentledningene representerer for folk som bor og oppholder seg i traseens nærområder og befolkningens informasjonsbehov må ivaretas.

Det er beregnet en økning i støynivå fra luftledningen. Det fremgår ikke hvordan disse beregningene er utført og hvilke forhold som spiller inn på lydnivået. Støy og forurensning i anleggsfasen er i liten grad problematisert. Utredning av støymessige forhold, herunder luftlyd, strukturlyd og tiltak mot dette i hele anleggsfasen samt en vurdering av hvordan arbeidene vil påvirke luftkvaliteten, aktuelle tiltak mot luftforurensning og hvilke helseeffekter luftforurensningen kan ha for befolkningen forutsettes belyst for de berørte områdene på Lysejordet samt veiene i området.

Traseen har ikke tidligere vært registrert for automatisk fredete kulturminner og den ligger i et terreng med potensial for å finne steinalderlokaliteter. Før Byantikvaren kan gi endelig uttalelse i saken, kreves det gjennomført arkeologisk registrering av hele planområdet både for luftlednings- og tunnelalternativet, jmfør § 9 i kulturminneloven. De berørte arealene er ikke undersøkt, og det kreves arkeologisk registrering også for luftledningsalternativet før kulturvernmyndigheten kan gi en endelig uttalelse i saken.

Nærmere om samfunnsøkonomisk analyse og driftsstabilitet

En samfunnsøkonomisk analyse gir grunnlag for å vurdere om et tiltak er lønnsomt for samfunnet sett under ett, det vil si om de samlede nyttevirkningene er større enn de samlede kostnadsvirkningene. I en samfunnsøkonomisk analyse skal virkninger tallfestes og verdsettes i kroner så langt det er mulig og hensiktsmessig. Et viktig poeng er at analysen ikke skal begrenses til kun vurdere kostnader som belaster offentlige budsjett. Analysen skal i størst mulig grad fange opp alle typer relevante virkninger for alle grupper i samfunnet som blir berørt av et tiltak, for eksempel inntektsendringer for private husholdninger og næringslivet og virkninger på blant annet miljø, utdanning, helse og sikkerhet.

Noe forenklet betyr dette at andre samfunnsmessige kostnader og/eller inntekter som kan oppstå som følge av tiltaket i den grad det er mulig skal tallfestes. Dette gjelder også kostnader/inntekter som i dette tilfellet ikke tilfaller Statnett. Hvis for eksempel kabel i tunnel gjør at et område kan bygges ut, utgjør dette en mulig gevinst for grunneier som skal inngå i samfunnsregnskapet. Likeledes vil ny og forhøyet luftledning medføre at boliger omsettes for lavere pris enn uten slik ledning. Dette vil i så falle være et samfunnsmessig tap som må synliggjøres.

For strekningen Bærum – Smestad skriver Statnett: *«Valget mellom ledning og kabel er heller ikke åpenbart mellom Bærum og Smestad. I nåverdi koster kabel 550 MNOK mer enn luftledning, men har store positive ikke-prissatte virkninger for areal og miljø. Basert på tilleggsanalysen mener vi det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å kable ut fra Smestad stasjon. For resten av traseen er usikkerheten i verdien av å kable stor. At vi ikke har dokumentert betalingsvillighet betyr ikke at den ikke er der. Vi kan derfor ikke utelukke at verdien er stor nok til å forsvare merkostnaden for kabel, fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Fordi usikkerheten rundt betalingsvilligheten er så stor velger vi likevel å rangere luftledning først.»*

Statnetts analyse har ikke tatt hensyn til økt nærføringseffekt og samfunnsøkonomiske kostnader ved ny luftledning. Statnett konkluderer med at alternativ 1 (luft) vil ha «neglisjerbare til liten negativ konsekvens for areal og miljø.» Samfunnsøkonomisk verdi av velferd, helse og kvalitet på opplevelse av utemiljø og landskap er kun omtalt kvalitativt og er ikke tatt med eller prissatt i den samfunnsøkonomiske analysen i søknaden. Oslo kommune mener det over tid vil være en tilleggsverdi ved kabling som må tillegges vekt i avveiningen mellom alternativene. Tilsvarende vil høye nye master prege landskapet og innebære et velferdstap som innebærer en samfunnsøkonomisk kostnad. Effekter som verdifall for eksisterende boliger som følge av høyere master, økt synlighet og mer støy, blir i Statnetts analyser ikke prissatt eller tillagt vekt. Videre mener Oslo kommune det er en svakhet i analysen at den samfunnsøkonomiske kostnaden ved at et nytt luftspenn legger begrensninger på arealplanleggingen i ytterligere 90 år, ikke er beregnet. Økt fleksibilitet ved kabling blir dermed ikke hensyntatt eller prissatt.

Oslo kommune mener driftsstabilitet/sårbarhet (herunder eksterne trusler) for driftsstans og medfølgende kostnader og konsekvenser i forhold til forsyningssikkerhet i for liten grad er belyst og vektlagt i avveiningen mellom alternativene.

Hanna E. Marcussen
byråd for byutvikling